

OBJEM OBCHODU S AKVARIJNÍMI RYBAMI

DR. ALEX PLOEG

NĚKTERÁ DŮLEŽITÁ ČÍSLA

Trh s okrasnými akvarijními rybami je nepochybně sektorem, ve kterém se z globálního pohledu přepraví největší množství živočichů. Kolik? To nikdo neví. Jedinými číselnými údaji, které jsou v tomto smyslu zaznamenány, je váha přepravních boxů s živými rybami a cena transportu v USD. Váhu těchto boxů v první řadě samozřejmě ovlivňuje množství vody, ve které jsou ryby transportovány. Procentuální podíl, který pak připadá na ryby samotné, většinou závisí na konkrétním druhu a jeho velikosti. Abychom si však mohli udělat alespoň velmi hrubou představu, vypočítali jsme průměrnou cenu rybky v rámci několika větších dodávek a touto částkou vydělili celkovou hodnotu exportu z roku 2004. Pro tento propočít jsme využili poslední dostupná data od FAO z roku 2004. Výsledkem bylo závratných 1,5 miliardy živých okrasných rybek exportovaných každý rok.

DOSTUPNÉ STATISTIKY MAJÍ SVĚ NEDOSTATKY

Stejně jako každý student biologie v Nizozemsku jsem prošel kurzem statistiky. Jedním z nejčastěji citovaných odkazů byla pravděpodobně nikdy nevydaná kniha "Jak lhát pomocí statistik". Statistické informace se totiž vždy využívají pouze selektivně. Pokud chci například prezentovat pozitivní vývoj našeho trhu, je jednoduché odkázat na statistické informace těch zemí, jejichž čísla ukazují zdravou míru růstu. Když budu sledovat opačný záměr, mohu zase využít země, jejichž statistiky vykazují za několik posledních let pokles. Jsem si jistý, že s trhem čítajícím za posledních několik let více než sto exportujících zemí, by bylo možné pro jakoukoliv informaci najít potřebný reprezentativní vzorek. V následujícím přehledu se však pokusím o maximálně neutrální hodnocení trhu. Nicméně nesmíme zapomínat, že obchodní statistiky jsou pouze natolik spolehlivé, nakolik precizní je registrace dat. Čísla, ze kterých v tomto článku budu vycházet, nám poskytla FAO - organizace OSN pro výživu a zemědělství, která potřebná data získává z údajů evidovaných národními statistickými úřady. Zaměřím-li se na situaci v Nizozemsku, mohu dokázat, že žádná z dostupných obchodních statistik týkajících se ozdobných ryb není zcela spolehlivá. K dispozici nejsou potřebná data od všech importérů. Chyby vznikají také při zaznamenávání dat a dovozy přes okolní země často nejsou zaregistrovány vůbec. A jsem si jistý, že Nizozemsko není

ve vztahu ke zbytku světa žádnou ojedinělou výjimkou. Podle dostupných informací také většina dovozců poskytuje údaje o hodnotách importů, aniž by započítala cenu přepravného, někteří zase transport naopak započítávají a jsem si jistý, že různých podobných rozporuplností bychom našli ještě více. Dostupné obchodní statistiky jsou pouze nejlepším odhadem reálné situace. Na rozdíl od potravin nepatří zaznamenávání akvarijních ryb mezi priority, ale přesto jsou v rámci akvaristického sektoru určité statistiky k dispozici. Informace uváděné ve statistikách FAO jsou založeny na hodnotě exportů, reexportů a importů jednotlivých zemí. Hodnoty jsou uváděny v USD, jehož kurz se ve vztahu k ostatním měnám v průběhu let mění. Pro účely statistického srovnání není šťastný ani fakt, že registrována je pouze celková hodnota ryb, jejich druh ani počet kusů se neuvádí. O kvantitě ryb vypovídají pouze některé neúplné údaje za období roku 2004. Protože však nejsou kompletní, není možné těmto hodnotám přikládat žádný podstatný význam.

VÝZNAMNÍ EXPORTÉŘI

Statistická databáze FAO disponuje údaji od roku 1976, kdy se exportem ozdobných ryb zabývalo kolem 28 zemí. Od té doby se jejich počet (včetně re-exportérů) postupně zvýšil na 146 (údaj z roku 2004). A jejich počet neustále roste. Mnoho zemí, především rozvojových, považuje produkci akvarijních ryb za skvělou příležitost pro vytvoření nových pracovních příležitostí, zejména pro chudší obyvatele. Ačkoliv je to v podstatě jednou z dobrých vlastností akvaristického průmyslu, je to zároveň jeho nedostatkem. Objevuje se tak více zemí, které začínají produkovat tentýž druh akvarijních ryb, vyvíjí se silnější tlak na cenu za kus a pro producenty ryb je tak obtížnější investovat do lepší kvality, tzv. biosecurity a welfare. Nicméně, na objemu exportu se ve skutečnosti podílí jen několik málo zemí. Top 10 exportujících zemí nezaujímá z celosvětového vývozu méně než 69 %; nejsilnějších 25 zemí se pak na celkovém exportu podílí 93 %. Podle údajů FAO vzrostl objem celosvětového exportu z 21 milionů USD v roce 1976 na 251 milionů v roce 2004. Vzhledem k tomuto dramatickému nárůstu do roku 2004 je velmi pravděpodobné, že se celková hodnota exportu v roce 2006 přehoupla přes 300 milionů USD. Křivka vykazuje víceméně trvalý a stejnoměrný nárůst, kromě prudkého poklesu v letech 1996 až 1998 - tj. v periodě, během níž došlo k oslabení světové ekonomiky

a výraznému ekonomickému propadu Japonska. Z pohledu celosvětového akvaristického trhu se částka 251 milionů USD, dosažená v roce 2004, nemusí zdát až tak zajímavá. Vezmeme-li však v úvahu, že přibližně jedna třetina ceny ryb, tedy asi 83 milionů USD, se ještě vydá za leteckou dopravu k importérovi, a že průměrný profit dovozce se pohybuje kolem 125 %, skončíme u zcela jiné částky. A pokud ještě připočteme přibližně 200% zisk pro konečného prodejce, získáme celkovou hodnotu prodeje importů, která odhadem činí 2,2 miliardy USD.

Celkový maloobchodní obrat akvaristického průmyslu však netvoří jen samotné ryby. Ty odhadem představují pouze 15 % celkového obratu akvaristického sektoru. Zbytek připadá na krmiva pro ryby, akvária, rostliny, osvětlení, filtrační zařízení apod. Celkově tak dospějeme k odhadované částce přibližně 15 miliard USD, což je obrovská suma! Celý sektor navíc zajišťuje obživu stovkám tisíc, ne-li milionům lidí.

KDE SE VŠECHNY TY RYBY BEROU?

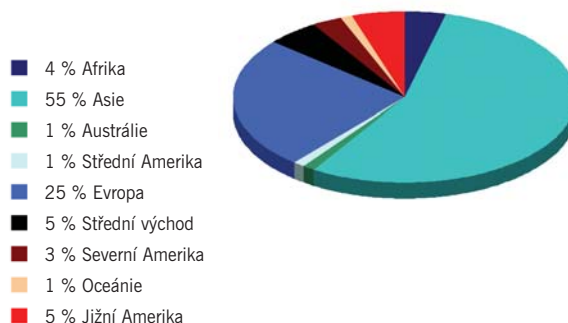
Jak již bylo naznačeno, na obchodu s akvarijními rybami se podílí velké množství zemí. Je zde několik odlišných exportních oblastí, z nichž největší význam má Asie, která není jen největší "rybí farmou" světa, ale je také místem, kde najdeme komerční odchovy akvarijních ryb pocházejících ze všech světových regionů. Důležitým zdrojem ozdobných ryb jsou tropické deštné lesy jihovýchodní Asie.

V jižní Číně jsou odchovy ozdobných ryb obrovským byznysem, který zatím ještě neukázal své exportní možnosti, neboť tamní produkce je určena převážně pro místní trh. Druhou největší oblastí je Evropa. Největším producentem akvarijních ryb je v rámci evropských zemí Česká republika, která se na celkovém evropském exportu podílí 31 %. Toto exportní číslo však v sobě zahrnuje také reexporty předtím importovaných ryb, což by se mělo odrážet v importních statistikách. Kolem 29 % kupodivu zaujímá Španělsko, kde je jen minimální vlastní produkce a kde nenajdeme ani žádnou větší koncentraci ozdobných ryb z divoké přírody. Tato čísla však spíše odrážejí fakt, že ryby importované z Afriky a Jižní Ameriky putují přes letiště v Madridu z důvodu první kontroly při překročení evropské hranice (viz zmínka dále v textu). Tento případ je tak názornou ukázkou nesprávného zpracování statistických informací.

Další třetina evropských exportů připadá na všechny ostatní evropské země jako celek. Nejznámější přírodní zdroje ozdobných ryb, kterými jsou amazonské deštné pralesy v Jižní Americe a deštné lesy a jezera v Africe, se na celkovém světovém exportu příliš nepodílejí.

Tržní podíly exportu akvarijních ryb podle jednotlivých světových regionů

Zdroj: FAO 2004

S jednotlivými podíly 5,3 a 4,4 % včetně mořských ryb, zaujímají oba tyto kontinenty dohromady pouze jednu desetinu celosvětového trhu.

Většina zisků, které se vytvoří na brazilských rybách, se ve skutečnosti pravděpodobně realizuje v Asii v důsledku zpříšňování exportních opatření v Brazílii. Dalším důvodem jsou vysoké kapacitní možnosti pro chov těchto ryb v Asii.

Podle informací z prezentace Krishena Rany na Indaqua 2007 více než 63 % exportovaných ryb pocházelo v roce 2004 z rozvojových zemí. Průmysl ozdobných

Příjmy peruánské rodiny pochází z lovu ozdobných ryb
Foto: Svein Fossa

akvarijských ryb se zde výrazně podílí na snižování chudoby místních obyvatel (jak již bylo zmíněno, pomáhá vytvářet nová pracovní místa a zároveň je reálným zdrojem příjmu) a je tedy pochopitelné, že v mnoha rozvojových zemích je tento průmysl podporován vládou.

KAM VŠECHNY TY RYBY MÍŘÍ?

Počet zemí, které dovážejí okrasné ryby dlouhodobě postupně rostl (z 32 zemí v roce 1976 na 132 v roce 2001) a poté mírně poklesl (na 120 v roce 2004). V současné době se exportem okrasných ryb zabývá více zemí než jejich importem.

Nicméně ve skutečnosti se na hodnotě obchodu s akvarijskými rybami podílí jen několik málo zemí. Prvních 10 zemí z top žebříčku zaujímá více než 77 % celkové hodnoty importu, a pouhých 25 zemí přibližně 95 % všech dovozů. Většinou se jedná o bohaté západní země.

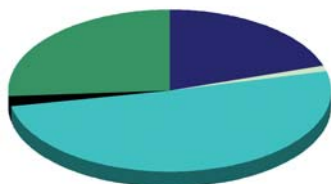
Přestože počet importujících zemí je velký, jejich distribuce je velmi podobná. Největším světovým dovozcem je se svým 51% podílem na celkové hodnotě importu Evropa. V rámci Evropy je pak nejvýznamnějším dovozcem Velká Británie (s 19 %) a hned v těsném závěsu za ní Německo (s 18 %). Nezanedbatelný podíl na importu má také Francie, Nizozemsko, Belgie, Španělsko a Itálie. Východoevropské země mají relativně nízké hodnoty importu. Druhou důležitou importní oblastí je severoamerický kontinent, kde nejvýznamnějším hráčem s 87% podílem jsou Spojené státy. Musíme však vzít v úvahu, že mnoho exportů z Jižní Ameriky putuje do světa přes letiště v Miami a Los Angeles. Na druhou stranu si však musíme také uvědomit, že většina z obrovské produkce akvarijských ryb na Floridě je distribuována (převážně letecky) uvnitř USA a není dále exportována.

V rámci třetí nejdůležitější importní oblasti, kterou je Asie, je hlavním hráčem se 45% podílem na všech importech Japonsko. Ve skutečnosti pak hraje důležitější roli již jen Singapur, jako centrum importu i exportu, s 23 % importů, což jej řadí za Japonsko. Třetí příčku obsadila se 17 % Čína, která má zároveň také největší očekávaný potenciál růstu.

Tržní podíly v importu akvarijských ryb v rámci jednotlivých regionů světa

Zdroj: FAO 2004

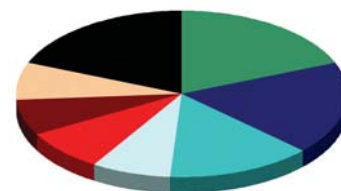
- 20 % Asie
- 1 % Austrálie
- 51 % Evropa
- 2 % Střední východ
- 26 % Severní Amerika

Tržní podíly v importu akvarijských ryb v rámci evropských zemí

Zdroj: FAO 2004

- 19 % Velká Británie
- 18 % Německo
- 14 % Francie
- 8 % Nizozemsko
- 8 % Belgie
- 7 % Itálie
- 7 % Španělsko
- 19 % Ostatní

Tržní podíly v importu akvarijských ryb v rámci asijských zemí

Zdroj: FAO 2004

- 45 % Japonsko
- 23 % Singapur
- 17 % Čína (vč. Hongkongu)
- 6 % Malajsie
- 5 % Jižní Korea
- 1 % Indonésie
- 1 % Tchaj-wan
- 1 % Thajsko
- 1 % Ostatní

KOLIK ZAUJÍMÁ IMPORT?

V roce 2004 byla celková hodnota importů v tomto sektoru podstatně vyšší než hodnota exportů v tomtéž roce, a to 303 milionů USD oproti 251 milionům. V průběhu let byla hodnota importu v průměru o 45 % vyšší než hodnota exportu. Tato hodnota však kolísala ve velké širokém rozmezí, od -5 % (1981) až po 100 % (1994). Není však zcela jasné, co to znamená. Krishen Rana (2007) to částečně vysvětluje jako výsledek nesprávné fakturace. Předpokládám také, že do hodnoty importu jsou v mnoha zemích zahrnuty výdaje za dopravu. Tyto náklady se za posledních deset let zvýšily. Pokles hodnoty importu od roku 1995 je spojován se silným propadem importů do Japonska v souvislosti s ekonomickou recesí.

VÝVOJ EXPORTU

Na rozvoji japonského exportu se velkou měrou podílí koi kapři. Japonsko v chovu různých barevných variant těchto kaprů získalo dobré jméno, které mu v tomto směru zajišťuje jedinečnou a prestižní pozici na trhu. Česká republika jako druhý světový exportér na trhu zaujímá speciální postavení. Exportuje především tropické ryby, přestože neleží v oblasti tropického pásu. Čeští chovatelé získali vynikající reputaci již za éry budování komunismu. Požadavky vnitřního trhu tehdy dokázalo uspokojit množství malých chovatelů. Po otevření hranic směrem na západ se potenciál těchto drobných chovatelů zdál téměř nekonečný a během několika